

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Факультет педагогіки та психології
Кафедра психології та соціальних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А.Кузнецова

27 серпня 2020 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

Освітній ступінь Бакалавр

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта

спеціалізація 014.08 Фізика

Освітня програма: Середня освіта: фізика, математика

2020 – 2021 навчальний рік

Розробник: Куриленко Тетяна Василівна, викладач кафедри психології та соціальних наук

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальних наук.

Протокол № 1 від «26» серпня 2020 року.

Завідувач кафедри (Савенкова І.І.)

«   » ^{серпень}~~вересня~~, 2020 р.

Програму погоджено з гарантом ОП Середня освіта: фізика, математика

Гарант ОП Ірина МАНЬКУСЬ

Анотація

Навчальна дисципліна «Філософія» є базовою навчальною дисципліною циклу соціально-гуманітарної підготовки студентів усіх галузей знань першого (бакалаврського) рівня у закладах вищої освіти України. Її вивчення дозволяє студентам – майбутнім фахівцям і представникам суспільної еліти – оволодіти знаннями та навиками теоретичного осмислення визначальних аспектів і закономірностей життєдіяльності людини у відношеннях до природи, суспільства, історії, науки, техніки, досягнути найбільш загальні основи буття світу та людини, свідомості, пізнання, цінностей, глобальних проблем сучасної епохи. Нормативний курс «Філософія» змістовно зіставляється з циклом дисциплін соціально-гуманітарного напрямку: «Психологія», «Соціологія», «Політологія», «Культурологія», «Історія світової та української культури». Навчальна дисципліна «Філософія» орієнтована на забезпечення світоглядного аспекту освіти, формування основи філософського мислення студентів як структурної частини професійної підготовки.

Ключові слова: філософія, освіта, мислення, світогляд, цінності, культура.

Annotation

The discipline “Philosophy” is the basic discipline of the cycle of social and humanitarian training of students of all fields of knowledge of the first (bachelor's) level in institutions of higher education of Ukraine. Its study allows students are future specialist and members of the social elite to master knowledge and skills of theoretical understanding of the defining aspects and patterns of human life in relation to nature, society, history, science, technology, to comprehend the most general bases of existence of the world and the person, consciousness, knowledge, values, global problems of a modern epoch. The normative course “Philosophy” is meaningfully compared with the cycle of disciplines of the socio-humanitarian direction: “Psychology”, “Sociology”, “Political Science”, “Culturology”, “History of the world and the ukrainian culture”. The discipline “Philosophy” is focused on providing a world-view aspect of education, the formation of the basic of philosophical thinking of students as a structural part of professional training.

Keywords: philosophy, education, mentality, world-view, values, culture.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	<u>Обов'язкова</u>	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе, повідомлення, реферат, творче завдання, тести.	Спеціальність 014.08 Середня освіта (Фізика)	Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	
		Лекції	
		10	
		Практичні, семінарські	
		50	
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		30	
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view		Вид контролю: залік	
	Ступінь: бакалавра		

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання : 30 год. – аудиторні заняття, 60 год. – самостійна робота (33% / 67%).

2. Вступ

Анотація. Навчальна дисципліна «Філософія» є базовою навчальною дисципліною циклу соціально-гуманітарної підготовки студентів усіх галузей знань першого (бакалаврського) рівня у закладах вищої освіти України. Її вивчення дозволяє студентам – майбутнім фахівцям і представникам суспільної еліти – оволодіти знаннями та навиками теоретичного осмислення визначальних аспектів і закономірностей життєдіяльності людини у відношеннях до природи, суспільства, історії, науки, техніки, досягнути найбільш загальні основи буття світу та людини, свідомості, пізнання, цінностей, глобальних проблем сучасної епохи. Нормативний курс «Філософія» змістовно зіставляється з циклом дисциплін соціально-гуманітарного циклу напрямку: «Психологія», «Соціологія», «Політологія» «Культурологія», «Історія світової та української культури». Навчальна дисципліна «Філософія» орієнтована на забезпечення світоглядного аспекту освіти, формування основи філософського мислення студентів як структурної частини професійної підготовки.

Ключові слова: філософія, освіта, мислення, світогляд, цінності, культура.

The discipline “Philosophy” is the basic discipline of the cycle of social and humanitarian training of students of all fields of knowledge of the first (bachelor's) level in institutions of higher education of Ukraine. Its study allows students are future specialist and members of the social elite to master knowledge and skills of theoretical understanding of the defining aspects and patterns of human life in relation to nature, society, history, science, technology, to comprehend the most general bases of existence of the world and the person, consciousness, knowledge, values, global problems of a modern epoch. The normative course “Philosophy” is meaningfully compared with the cycle of disciplines of the socio-humanitarian direction: “Psychology”, “Sociology”, “Political Science”, “Culturology”, “History of the world and the ukrainian culture”. The discipline “Philosophy” is focused on providing a world-view aspect of education, the formation of the basic of philosophical thinking of students as a structural part of professional training.

Keywords: philosophy, education, mentality, world-view, values, culture.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Програма дисципліни «Філософія» складена відповідно до вимог Міністерства освіти та науки. У програмі курсу простежується процес виникнення, еволюції й сучасного стану філософії. Особлива увага приділяється основним філософським вченням, творчості великих мислителів, ідеї та засоби мислення яких зіграли видатну роль в історії культури й цивілізації. Важливе місце приділяється вивченню проблем філософії, демонструються причини їхнього виникнення, спроби вирішення в історії філософії в різних культурах та історичних епохах.

3.1. Метою дисципліни є освоєння найбільш глибоких основ, сутності природних та соціальних процесів і явищ.

Філософія – наука про закономірності і тенденції функціонування і розвитку природи, суспільства і людського мислення. Курс філософії передбачає:

- вивчення найважливіших понять і принципів філософії й філософської аргументації;
- аналіз історичних форм філософії й розкриття загальних механізмів її розвитку;
- виявлення найбільш значимих соціальних та культурних феноменів, закономірностей й їхнє осмислення;
- формування розуміння проблем, які виникають перед індивідом, суспільством і державою;
- сприяння створенню цілісного системного подання про світ і місце людини в ньому;
- виявлення на рівні понятійного мислення зв'язку вічних проблем людини,
- розвиток здатності самостійного мислення, здатного вирішувати суспільні, індивідуальні й професійні проблеми на основі філософської традиції й з орієнтацією на особистісний зміст.

3.2. Завдання дисципліни спрямовані на:

- формування світоглядної орієнтації людини, розуміння особливої ролі філософії, поєднаної з багатовіковим досвідом критично-рефлексивного розмірковування над загальнолюдськими проблемами та життєвими орієнтаціями особистості;
- формування культури філософського мислення;
- допомогу студентам глибше осмислити дійсність у взаємозв'язку всіх її сторін, властивостей, зв'язків.
- орієнтування студентів на розуміння системи цінностей, необхідних для життєдіяльності людини в суспільстві;
- сприяння філософському аналізу протиріч в розвитку світу людини, що виникають в наш час та успадковані з минулого.

3.3. Очікувані результати навчання:(відповідно до ОПП).

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні (ключові):

- виділяти основні типи філософського знання, особливості української філософії та актуальні проблеми філософії ХХІ століття.
- аналізувати та співставляти філософські доктрини, концепції;
- розуміти особливості пізнання природних і соціальних процесів; принципи та закони філософського мислення;
- аналізувати роль та значення суб'єктивних факторів та об'єктивних умов в функціонуванні та розвитку природи та суспільства;
- розуміти принципи взаємодії форм буття світу;
- вільно оперувати філософськими поняттями, висувати, обґрунтовувати ті чи інші судження, відділяти суттєве від другорядного, розкривати зв'язки між різноманітними явищами дійсності;
- використовувати аналітичний та синтетичний методи пізнання природних та соціальних явищ;
- розуміти сутність та проблеми розвитку сучасного інформаційного суспільства;
- оволодіти мистецтвом конструктивно-критичного аналізу, виявляти і аналізувати протиріччя реальної дійсності, розуміти об'єктивні причини її розвитку;
- виробляти, аргументувати та відстоювати власну світоглядну позицію;
- вміти відмовитися від застарілих догм та умоглядних схем в мисленні та в практичній діяльності;
- творчо відноситися до філософських традицій та одночасно засвоювати досягнення світової філософської думки;
- здатністю використовувати, узагальнювати та аналізувати інформацію, ставити цілі і знаходити шляхи їх досягнення в умовах формування і розвитку інформаційного суспільства;
- володіння навичками публічної промови, письмового аргументованого викладу власної точки зору та прийомами ведення дискусії і полеміки, діалогу;
- здатністю працювати в колективі, нести відповідальність за підтримання партнерських, довірчих відносин;
- здатністю працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах;
- здатністю з повагою та дбайливо ставитися до історичної спадщини і культурних традицій, толерантно сприймати соціальні і культурні відмінності.

II. Фахові:

- здатністю усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіння високою мотивацією до виконання та вдосконалення своєї професійної діяльності;
- уміння й навички самоконтролю та самооцінки;
- вміти аналізувати суспільні процеси, механізми функціонування соціальних інститутів, визначаючи в них власне місце;

- проектувати стратегії свого життя з урахуванням інтересів і потреб різних соціальних груп, індивідуумів, відповідно до соціальних норм і правил, наявних в сучасному українському суспільстві;
- робити свідомий вибір та застосовувати демократичні процедури при прийнятті індивідуальних і колективних рішень, враховуючи інтереси й потреби інших людей, представників певної спільноти, суспільства;
- опановувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурних, мовних, релігійних та інших відмінностей між народами, різноманітності світу й людської цивілізації;
- самостійно здобувати і використовувати в практичній діяльності нові знання та вміння, прагнути до саморозвитку;
- здатністю використовувати моральні норми в соціальній взаємодії та реалізації громадянської позиції і відповідальності;
- здатністю розуміти сутність і значення інформації в розвитку сучасного інформаційного суспільства, усвідомлювати небезпеки і загрози, що виникають у цьому процесі, дотримуватися основних вимог інформаційної безпеки, в тому числі захисту державної таємниці;
- здатністю до системного мислення;
- здатністю до критики й самокритики;
- володіння навичками дисциплінованості, організованості.

4. Передумови для вивчення дисципліни:

Умовою вивчення дисципліни є наявність у здобувача вищої освіти повної загальної середньої освіти (володіння основами природничих та гуманітарних знань).

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

5. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1 Історичний розвиток філософії

Тема 1 Філософія та світогляд. Предмет і проблематика філософії.

Світогляд, його суспільно-історичний характер. Структура і типи світогляду: міф, релігія, філософія.

Філософський світогляд. Предмет та специфіка філософського знання. Природа філософських проблем. Основні функції філософії та структура філософського знання. Філософія в системі культури. Філософія як вид знання. Філософія та наука. Наукова обґрунтованість філософського мислення та його орієнтація на соціальні та природні цінності. Функції філософії та її роль в суспільстві.

Тема 2 Історичні типи філософії. Особливості розвитку вітчизняної філософії.

Філософія Стародавнього світу. Філософія Стародавнього Сходу: основні парадигми осмислення буття та людини. Давньоіндійська філософія: Веди, Упанішади, філософія лоаяти (чарваки), джайнізму, міманси, веданти. Філософія Будди.

Особливості філософії у Стародавньому Китаї. Даосизм як філософія шляху. Недіяння. Конфуціанство. Дао суспільства і дао людини. Поняття морального закону. Легізм - школа "законників".

Загальна характеристика та основні періоди античної філософії. Особливості античної філософії. Космоцентричний характер давньогрецької філософії. Вчення про буття: Демокрит, Платон, Аристотель. Проблема людини та суспільства. Етичні ідеї. Становлення

античної діалектики. Філософія Давнього Риму. Поява нових шкіл в філософії еллінізму. Значення античної філософії для духовного розвитку людства.

Філософія Середньовіччя та Відродження. Загальна характеристика та періодизація середньовічної філософії. Релігійний характер філософської думки Середньовіччя. Природа та людина як творіння Бога. Теоцентризм. Формування догматики та апологетичний період. Філософія патристики. Вчення Аврелія Августина. Еволюція та особливості схоластичної думки. Розум і віра. Філософія Фоми Аквінського. Суперечка про універсалії..

Характерні риси культури Ренесансу та їх вплив на формування філософського світорозуміння. Антропоцентризм та гуманізм в філософії. Основні ідеї пантеїстичної натурфілософії: Парацельс, Б. Телезіо, Дж. Бруно та ін. Соціально-філософські ідеї в добу Відродження. Н.Макиавеллі, Т. Мор, Т. Кампанелла.

Філософія Нового часу. Наукова революція XVI-XVII століття та зміна парадигм в філософії. Створення механістично-матеріалістичної картини світу. Проблема методу пізнання в філософії: емпіризм та раціоналізм. Емпіризм в філософії. Ф.Бекон. Концепція науки. Раціоналізм в філософії. Р. Декарт. Проблема методу. Метафізика.

І.Кант – родоначальник німецької класичної філософії. Активно-діяльне розуміння людини. Філософські позиції І.Канта. Основні поняття і проблеми теорії пізнання. Етична концепція І.Канта. Філософська концепція Г. Гегеля як система абсолютного ідеалізму. Ідеалістична діалектика. Антропологічна філософія Л. Фейєрбаха.

Марксистська філософія в контексті світової філософської думки. Формування основ матеріалістичної філософії. Концепція соціально-історичної практики. Філософсько - історична концепція К.Маркса. Поняття суспільно-економічної формації. Закономірність історичного процесу і суб'єкт історії. Розробка концепції матеріалістичної діалектики.

Сучасна світова філософія: проблематика та тенденції розвитку. Ірраціоналістична філософія XIX ст. Поняття екзистенції у С. К'єркегора. Волонтаризм А.Шопенгауера. Філософія життя Ф.Ніцше. Критичне переосмислення принципів та традицій парадигми класичної філософії. Некласичний характер сучасної філософії.

Позитивізм О.Конта. Історичні етапи позитивізму. Постпозитивізм. Історичний вимір науки. (К. Поппер, Т.Кун). Екзистенціальна філософія (М. Хайдеггер, Ж.-П.Сартр, М. Бердяєв). Герменевтика в XX столітті. Герменевтика як метод і як теорія. Філософські засади психоаналізу, вчення про несвідоме (З.Фрейд, К.Юнг, Е.Фромм). Філософія прагматизму. Принцип Пірса. Філософська антропологія (М.Шелер). Філософські засади філософії постмодерну.

Д. Чижевський як історик української філософії. Специфіка та характерні риси української філософії. Джерела формування філософської думки Стародавньої Русі. Філософська думка Київської Русі.

Розробка гуманістичних ідей (Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський-Роксолан).

Києво-Могилянська академія як центр розвитку філософської думки. Творчість Г. Сковороди. Вчення про три світи та дві натури. Ідея "сродної праці".

Філософія серця П. Юркевича. Академічна філософія XIX ст. (П. Лодій, І. Шад). Проблема звільнення людини і нації в творах мислителів Кирило-Мефодієвського братства. Синтез ідей романтизму і народності. Розробка антропологічного принципу та ідеї суспільного прогресу в творчості І. Франка, М. Драгоманова, М. Грушевського.

Філософія України в XX ст. Вчення В. Вернадського про ноосферу. Філософія в радянській Україні: особливості розвитку і тематики. Політизація філософії. Українська філософська думка за роки незалежності: стан і тенденції розвитку.

Тема 3 Філософське вчення про буття.

Онтологія як вчення про буття. Основні питання та поняття онтології. Категорія буття в історії філософії. Головні проблеми онтології. Онтологічні моделі світу. Проблема субстанції: дуалізм, монізм та плюралізм. Світ як сукупна реальність. Єдність природи і людини, матеріального світу і людського духу.

Основні форми буття. Діалектика буття. Феномен людського буття. Проблема субстанції. Матеріалістичний та ідеалістичний монізм. Формування науково-філософського поняття матерії. Методологічне значення категорії матерії для пізнання природи, суспільства, практичної діяльності. Форми буття матерії. Філософський смисл понять простору і часу.

Тема 4 Філософія свідомості.

Поняття свідомості. Смисл проблеми свідомості та труднощі її вирішення. Проблема свідомості в історії філософії та природознавства. Сутність концепції гілозоїзму.

Проблема походження свідомості. Основні філософські концепції свідомості. Відмінності ідеалістичного та матеріалістичного розуміння свідомості. Свідомість як відображення дійсності. Свідомість як конструювання світу. Структура і форми свідомості. Свідомість та безсвідоме. Самосвідомість. Проблема суспільно-історичних детермінантів виникнення і формування свідомості. Свідомість, мова, спілкування. Розвиток науки і проблема співвідношення мислення людини і кібернетичних систем.

Тема 5 Філософія пізнання. Наукове пізнання.

Особливості філософського підходу до пізнання. Пізнання як відображення та творчість. Поняття та структура пізнавальної діяльності. Об'єкт та суб'єкт.

Види пізнання. Діалектика чуттєвого та раціонального в пізнавальному процесі. Концепції пізнання.

Поняття істини в класичній та некласичній гносеології. Сучасні концепції істини. Об'єктивна, абсолютна та відносна істина. Істина, оцінка, цінності та їх вплив на пізнавальний процес. Проблема критеріїв істини. Практика.

Принципи діалектики як основа філософського пізнання. Діалектика та догматичне мислення.

Наука як предмет філософського аналізу. Поняття науки. Сутність повсякденного та наукового пізнання. Функції і роль філософії в науковому пізнанні. Наука як об'єкт полідисциплінарного вивчення.

Загальні концепції та моделі розвитку науки. Екстерналізм та інтерналізм. Кумулятивістський підхід до росту науки. Модель структури наукових революцій Т. Куна.

Особливості сучасного етапу розвитку науки. Ідеї синергетики. Глобальний еволюціонізм та сучасна наукова картина світу. Посилення взаємозв'язку між природничим та соціально-гуманітарним знанням.

Філософські основи методології наукового дослідження. Рівні та форми наукового пізнання. Поняття про метод та методологію наукового дослідження. Типологія методів наукового дослідження.

Соціальні функції науки. Оцінка соціальної ролі науки в сучасному суспільстві. Сцієнтизм. Антисцієнтизм.

Кредит 3. Філософська антропологія. Соціальна філософія.

Тема 6 Проблема людини в філософії.

Місце та роль філософської антропології. Людина як філософська проблема. Інтеграція знань про людину. Антропосоціогенез та його системний характер.

Філософська оцінка понять “особистість”, “індивід”, “індивідуальність” та їх співвідношення з поняттям “людина”. Поняття та проблема соціалізації. Дуалістичний та моністичний підходи до визначення біологічно-соціальної природи людини.

Проблема сенсу, цінності і самоцінності людського життя у духовному досвіді людстві. Покликання людини. Витоки та історичні долі ідей філософського гуманізму. Ідея цілісності людини як вираз сенсу людського життя. Свобода як цінність. Негативна свобода.

Тема 7 Філософія суспільства.

Поняття та структура суспільства. Суспільна проблематика в історії філософії (від появи суспільної проблематики в філософії Стародавнього світу до сучасності). Інформаційне суспільство та його проблеми.

Суспільство як соціальний спосіб буття людини, продукт взаємодії людей, результат творення та творчості людини. Діяльність як специфічний спосіб існування соціального. Суспільство та спільнота.

Суспільні відносини та системність суспільства. Основні підходи до дослідження суспільства. Основні підсистеми суспільства. Економічна система суспільства. Соціальна структура суспільства: соціальні групи та соціально-етнічні спільноти людей; соціальна рівність і нерівність. Політична система суспільства: сутність, структура, функції та їх аналіз. Духовне життя суспільства. Суспільна свідомість: структура, рівні і форми. Соціальні функції форм суспільної свідомості: мораль, релігія, політика, право, мистецтво, наука, філософія тощо.

Історична свідомість як духовне явище. Сутність та основні завдання філософії історії. Суспільство як система, що розвивається. Єдність та багатогранність світової історії. Варіативність в історичному процесі. Лінійні та циклічні моделі історичного розвитку. Некласична філософія історії. Постнекласична філософія історії.

Сутність суспільного прогресу та його критерії. Абсолютний та відносний критерії прогресу. Ідеал і прогрес. Прогрес і регрес. Співвідношення науково-технічного, соціального та духовного прогресу. Необхідність та свобода в історичному процесі. Смысл історії як філософсько-світоглядна проблема.

Тема 8 Філософія культури.

Філософське поняття культури. Культура та природа. Структура культури. Духовна і матеріальна культура. Соціальні функції культури. Філософські концепції культури. Технологічна, діяльнісна і ціннісна концепції культури.

Культура як вимір розвитку людини. Зовнішня та внутрішня детермінація. Розвиток культури: традиції і новаторство. Єдність, різноманітність та взаємодія культур. Національна культура.

Поняття цивілізації. Історія і логіка розвитку проблеми співвідношення між цивілізацією і культурою. Класики цивілізаційного підходу до аналізу культурно-історичного процесу - М.Данилевський, О.Шпенглер, А.Тойнбі.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усьо го	у тому числі				
		л	П	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Історичний розвиток філософії						
Тема 1. Філософія та світогляд. Предмет і проблематика філософії.	11	2	2			7
Тема 2. Історичні типи філософії. Особливості	17	2	4			11

розвитку вітчизняної філософії.						
Кредит 2 Онтологія. Гносеологія.						
Тема 3. Філософське вчення про буття.	10	1	2			7
Тема 4. Філософія свідомості.	8	1	1			6
Тема 5. Філософія пізнання. Наукове пізнання.	11	2	2			7
Кредит 3 Філософська антропологія. Соціальна філософія.						
Тема 6. Проблема людини в філософії.	11	1	3			7
Тема 7. Філософія суспільства.	11	1	3			7
Тема 8. Філософія культури.	11		3			8
Усього годин:	<i>90</i>	<i>10</i>	<i>20</i>			<i>60</i>

7. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія та світогляд, Предмет і проблематика філософії.	2
2	Історичні типи філософії. Особливості розвитку вітчизняної філософії.	2
3	Філософське вчення про буття.	1
4	Філософія свідомості.	1
5	Філософія пізнання. Наукове пізнання.	2
6	Проблема людини в філософії.	1
7	Філософія суспільства.	1
8	Філософія культури.	
	Разом	<i>10</i>

8. Теми семінарських занять

з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія та світогляд, Предмет і проблематика філософії.	2
2	Історичні типи філософії. Особливості розвитку вітчизняної філософії.	4
3	Філософське вчення про буття.	2
4	Філософія свідомості.	1
5	Філософія пізнання. Наукове пізнання.	2
6	Проблема людини в філософії.	3
7	Філософія суспільства.	3
8	Філософія культури.	3
	Разом	<i>20</i>

11. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	<i>Кредит 1</i>	
1	Філософська, релігійна та наукова картина світу.	4
2	Проблема людини в культурно-психологічній традиції Сходу (стародавні Індія та Китай).	4

3	Суспільство та держава в античній філософії (класичний період).	2
4	Соціально-філософські концепції філософії Відродження	2
5	Просвітництво як феномен європейської культури.	2
6	Історико-філософські дослідження Д. Чижевського.	3
7	Історіософія М.Грушевського	3
8	Людина, суспільство, природа - у вченні В. Вернадського про ноосферу.	3
9	Філософія історії К.Ясперса.	2
10	Сучасна філософська герменевтика: основні проблеми, етапи розвитку.	2
11	Антитеза раціоналізму та ірраціоналізму в сучасній філософії.	4
	<i>Кредит 2</i>	
12	Субстанційна, апріорна та реляційна концепції простору та часу.	2
13	Свідомість та мозок. Проблема ідеального.	3
14	Історичні типи діалектики.	2
15	Інтуїція як спосіб та форма пізнання.	2
16	Наука, її роль в гуманізації та дегуманізації суспільного життя.	4
17	Синергетичні ідеї в сучасній філософії.	2
	<i>Кредит 3</i>	
18	Образ людини в історії філософської думки	4
19	Філософія історії. Моделі історичного розвитку.	2
20	Відчуження як соціальний феномен.	2
21	Філософія техніки. Техніка як соціальний феномен.	2
22	Цивілізація та суспільні процеси. Типи цивілізацій.	4
	Разом	60

12. Індивідуальне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання передбачає підготовку доповіді з висвітленням найважливіших понять і принципів філософії, з аналізом історичних форм філософії й розкриття загальних механізмів її розвитку. Доповідь має бути спрямована на виявлення найбільш значимих соціальних та культурних феноменів та закономірностей їхнього розвитку, на розкриття вічних проблем людського існування, цінностей та ідеалів.

Підготовка та захист контрольної роботи. Основне завдання цього виду діяльності – навчити студентів логіці викладення матеріалу та культурі мовлення; використанню різних способів аргументації для підкріплення своєї відповіді; використанню основної та додаткової літератури, творчому її опрацюванню; умінню робити порівняння, співставлення та висновки, вмінню давати вичерпні відповіді на поставлені запитання.

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- повнота та систематизованість матеріалу;
- акуратність в оформленні письмової роботи;
- використання інформаційних технологій та комп'ютерної техніки.

Тематика індивідуальних завдань:

1. Соціально-культурне призначення філософії.
2. Світогляд як духовно-практичний феномен.
3. Антична натурфілософія.
4. Етичний антропологізм Сократа. Проблема добра та зла.
5. Основні проблеми філософії середньовіччя.
6. Схоластика і патристика.
7. Теодицея як релігійна, філософська проблема.

8. Проблема реформації суспільства в філософській думці Відродження.
9. Проблема скептицизму в філософії Юма.
10. Поняття Просвітництва, його загальна характеристика.
11. Основні проблеми філософії французького просвітництва.
12. Марксистська філософія, її зміст, напрямки.
13. Культурно-історичні умови формування філософських ідей у XIX-XX століттях.
14. Виникнення і розвиток некласичної філософської парадигми.
15. Проблема людини в екзистенціальній філософії К. Ясперса.
16. Артур Шопенгауер і буддизм.
17. Фрідріх Ніцше як центральна постать «філософії життя».
18. Мислення Фрідріха Ніцше і «переоцінка всіх цінностей».
19. Фрідріх Ніцше і концепція смерті Бога.
20. Філософські ідеї А.Шопенгауера і Ф.Ніцше.
21. Вихідні ідеї філософської антропології М.Шелера.
22. Теорія космічної еволюції П.Тейяра де Шардена.
23. Карл Поппер про відкриті і закриті суспільства: історико-філософський аспект.
24. Вихідні ідеї персоналізму.
25. Психоаналітична концепція Зігмунда Фрейда.
26. Концепція «Смерті Бога» в сучасній філософській думці.
27. Герменевтика та її історія.
28. Філософія постмодернізму.
29. Арндт Х. «Джерела тоталітаризму».
30. Ліотар Ж. Ф. «Ситуація постмодерну».
31. Марітен Ж. «Інтегральний гуманізм».
32. Ортега-і-Гасет Х. «Бунт мас».
33. Поппер К. Р. «Відкрите суспільство і його вороги».
34. Тейяр де Шарден П. «Феномен людини».
35. Фромм Е. «Втеча від свободи».
36. Фуко М. «Археологія знання».
37. Ясперс К. «Про витоки і мету історії».
38. Філософія у Києво-Могилянській академії.
39. Вчення про дві науки і три світи у Г.Сковороди.
40. Філософські ідеї В.Вернадського.
41. Академічний стиль філософування в Україні. Памфіл Юркевич.
42. Д.Чижевський як історик української філософії.
43. Дух та свідомість. Походження та сутність свідомості як філософська проблема.
44. Теоретичні моделі історичного процесу.
45. Ідея прогресу в історії соціальної філософії.
46. Соціальна структура суспільства.
47. Проблема рушійних сил та суб'єктів суспільного розвитку.
48. Історія як поняття історичної науки і як філософська категорія.
49. Формаційний та цивілізаційний підходи до осмислення історичного процесу.
50. Роль особистості в історії. Особистість і народ.
51. Сутність, головні напрямки і соціальні наслідки науково-технічної революції.
52. Суспільна свідомість, її форми.
53. Цінності в житті людини і суспільства.
54. Роль науки суспільстві, генезис наук, закономірності її розвитку.
55. Поняття блага. Раціональне та ірраціональне розуміння цінностей.
56. Феномен творчості.
57. Філософський аспект проблеми походження людини.
58. Свобода людини як критерій суспільного прогресу.
59. Соціальне передбачення і сучасна глобалістика.

60. Західні та східні типи цивілізації. Діалог культур.

13. Форми поточного та підсумкового контролю

Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань. Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал. Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу з навчальної дисципліни

Поточний контроль виявляє ступінь самопідготовки та самоорганізації студента, його активність на заняттях, зацікавленість в опануванні основних проблем курсу, рівень виконання завдань для самостійної роботи. Здійснюється у таких формах: усна доповідь та доповнення на семінарському занятті; перевірка конспектів лекцій та опрацьованої додаткової літератури; тести за вивченими темами; контрольної роботи; підготовка есе; підготовка реферату; захист виконаних завдань індивідуальної презентації (представлення виконаного завдання індивідуальні завдання; письмові роботи з виконання домашніх комплексних завдань.

Підсумковий контроль - контроль знань і умінь студентів безпосередньо після завершення курсу з початкової дисципліни. Здійснюється у формі *заліку*. Головним елементом підсумкового контролю засвоєння знань студентами є виконання ними контрольної роботи за трьома рівнями: *ознайомчим, понятійно-аналітичним та продуктивно-синтетичним*. Результати поточного контролю є підставою для виставлення іспиту чи заліку (за умови накопичення від 60 до 100 балів).

Критерії оцінювання відповідей. Теоретичні й практичні досягнення студентів із дисципліни визначаються відповідно до рівнів навчальних досягнень студентів: відмінно, дуже добре, добре, достатньо, задовільно.

Студенту виставляється відмінно: студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює свої думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.

Студенту виставляється відмінно: студент вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної літератури, аргументовано висловлює свої думки, творчо підходить до виконання індивідуальних завдань

Студенту виставляється дуже добре: студент вільно володіє навчальним матеріалом, аргументує свої думки, проте наведені аргументи є не завжди суттєвими, демонструє творчий підхід до виконання індивідуальних завдань.

Студенту виставляється добре: студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань та вмінь для формування висновків, допускає несуттєві неточності.

Студенту виставляється достатньо: студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Студенту виставляється задовільно: студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано

B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 кредити.

Поточне тестування та самостійна робота								Контрольна робота	Накопичувальні бали/ Сума
Кредит 1		Кредит 2			Кредит 3				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	40x1/40	300
20	60	30	30	30	30	30	30		

14. Методи навчання

У навчальному процесі широко використовуються *загальнонаукові методи*: індукція, дедукція, аналогія, аналіз, синтез, абстрагування тощо.

До методів, що забезпечують сприймання і засвоєння знань з дисципліни «Філософія», набуття умінь та навиків належить – лекція, семінарське заняття, самостійна робота з різними джерелами інформації, контрольна робота, консультація викладача. Під час вивчення дисципліни відбувається використання таких методів як пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові, метод проблемного викладу тем, які передбачені навчальною програмою з «Філософії». Усний виклад матеріалу: наукова доповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

Окрім того застосовуються *методи активізації та оптимізації* навчального процесу. Методи активного навчання використовуються для тренування та розвитку творчого мислення студентів, формування в них відповідних практичних умінь та навичок. Вони стимулюють і підвищують інтерес до занять, активізують та загострюють сприймання навчального матеріалу. До методів активного навчання: належить: дискусія, диспут, бесіда, розігрування ролей, аналіз конкретних ситуацій, проведення проблемних лекцій, лекцій-семінарів.

В процесі вивчення навчальної дисципліни «Філософія» студенти повинні оволодіти навичками самостійного опрацювання підручників і посібників, першоджерел з філософії.

15. Рекомендована література

Базова

1. Алексеев П. В., Панин А.В. Философия. Учебник. - М., 2009.
2. Андрущенко В. П. Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія : Підручник для вищих навч. закл. - К., 2006.
3. Антологія світової філософії. Збірка філософських текстів. - К., 1992.
4. Вандишев В.М. Філософія. Екскурс в історію вчень та понять.- К., 2005.
5. Вілков В.Ю., Салтовський О.І. Людина та світ. – К., 2004.

6. Горський В.С. Історія української філософії. Курс лекцій. - К., 2003.
7. Ильенков Э.В. Философия и культура. - М., 1991.
8. Історія української філософії : Підручник. - К., 2008.
9. Історія філософії України : хрестоматія : навч. посіб. / упоряд. : М.Ф. Тарасенко, М.Ю. Русин, А.К. Бичко та ін. - К., 1993.
10. Канке В.А. Философия: исторический и систематический курс. - М., 2005.
11. Кримський С. Про софійність, правду, смисли людського буття: Збірник науково- публіц. і філософських статей. - К., 2010.
12. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. - К., 1995.
13. Мамардашвили М. Как я понимаю философию. - М., 1990.
14. Осічнюк Ю.В. Філософія. Підручник. - К., 2009.
15. Подольська Є.А. Філософія. Підручник. - К., 2009.
16. Причепій Є. Філософія: Підручник. - К., 2007.
17. Философия. Учебник для вузов /под ред.В.П.Кохановского -Р-н-Д., 2010.
18. Философия. Учение о бытии, познании и ценностях человеческого существования. / Под общ. ред. В.Г.Кузнецова - М., 2008.
19. Философия.Учебное пособие / Под общ. Ред. М.Н.Росенко - СПб., 2007.
20. Философия: онтология, гносеология, философская антропология, социальная философия. / Под общ. ред. Е.С.Логовой - Мн., 2004.
21. Философия: Учебник для вузов./Под общ. ред. В.В Миронова - М., 2009.
22. Философия: Учебник для нефилологических вузов /Под ред.О.А. Митрошенкова – М., 2007.
23. Філософія. Курс лекцій: Навч. посібник. (В.Г. Табачковський, та ін.) - К., 2010.
24. Філософія: світ людини. Курс лекцій: Навч. посібн. / В.Г. Табачковський, М.О. Булатов, М.В. Хамітов та ін. - К., 2004.
25. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К., 2005.
26. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. акад. НАН України Л.В.Губерського. - К., 2009.
27. Філософія: Хрестоматія : навч. посіб. для бакалаврів фізико-математичних та природничих спеціальностей / Загальна ред. докт. філософ. н., проф. Добронравова. В 2-х т. - К., 2010.
28. Філософія як історія філософії.: Підручник / За заг. Ред. Ярошовця В.І. - К., 2010.
29. Хамітов Н. Історія філософії. Проблема людини та її меж: Навч. посіб. - К., 2006.
30. Ящук Т. Філософія історії. Курс лекцій. Навчальний посібник. - К., 2004.

Допоміжна

- 1 Булатов М.О. Філософський словник. – К.:Стилос, 2009. – 575 с.
- 2 Всемирная энциклопедия: Философия /Глав.науч.ред. А.А.Грицанов. – М.: АСТ, Мн.: Харвест, Современный литератор, 2011. – 1314 с.
- 3 Історія філософії : словник / за заг.ред. д-ра філос. наук, проф. В. І. Ярошовця. - К. : Знання України, 2012. - 1087 с.
- 4 Європейський словник філософій. Лексикон неперекладностей / Ред. Барбара Кассен. - К., 2009. - Т. 1. - 576 с.
- 5 Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей / Ред. Барбара Кассен. - К., 2010. - Т. 2. - 488 с.
- 6 Історія філософії. Словник / Заг. ред. В.І. Ярошовця. - К., 2005. - 1200 с.
- 7 Кондрашов В.А. Новейший философский словарь. – Р н/Д: 2005. – 300с.
- 8Словарь философских терминов. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 301с.
- 9 Філософія ХХ-ХХІ століть: імена: біограф. словник / уклад. Ю. В.Омельченко. - К. : Фенікс, 2011. - 211 с.
- 10 Філософія: ідеї, ідеології, персоналії: Ілюстрований енциклопедичний довідник / Укл. Ю.В. Омельченко. - К., 2009. - 296 с.
- 11 Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 576 с.

- 12 Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2008. – 748 с.
- 13 Філософський словник соціальних термінів / ред. кол.:В.П.Андрущенко та ін. – Х.: Р.И.Ф., 2005. – 672 с.
- 14 Философская энциклопедия / Ред.-сост. Е.Ф. Губский - М., 2004. - 541 с.
- 15 Философский энциклопедический словарь / Под ред. А.А.Ивина - М., 2004.
- 16 Філософський енциклопедичний словник /Ред.В.І. Шинкарук та ін. - К., 2002.
- 17 Філософський словник соціальних термінів. / Ред. рада Андрущенко В.П., Губерський Л.В., Кремень В.Г. та ін. . - К., 2005. - 672 с.
- 18 Познавательная энциклопедия. Серия: "Личности 20 века". VornToKill Multimedia, 2001.
- 19 Познавательная энциклопедия. Серия: "Психология". VornToKill Multimedia, 2001.
- 20 Познавательная энциклопедия. Серия: «Путь к себе». VornToKill Multimedia, 2001.
- 21 Энциклопедический словарь «Китайская философия». ООО «Программа 2000», DELTA-MM Corp., 2002.

16. Інформаційні ресурси

1. <http://www.universalinternetlibrary.ru/book/15952/ogl.shtml>
2. <http://ellib.org.ua/books/files/culture/ukrinterncul/p14.html>
3. <http://uchebnikfree.com/page/istkulturi/ist/ist-7--idz-ax237.html>
4. <http://psylib.org.ua/books/holto01/index.htm>
5. http://psylib.ukrweb.net/books/_franv02.htm
6. http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Relig/Rubak/04.php
7. <http://velikanov.ru/philosophy/default.asp#pe> Історія філософії. Енциклопедія.
8. <http://textbooks.net.ua/content/view/5227/45/>
9. <http://darkelly.info/filosofiya/54-pershodzherela.html?start=4>
10. <http://philosophy.allru.net/pervo.html> Золотая философия
11. http://dumka.ho.ua/books_kf.htm
12. <http://www.philosophy.ua/ua/library/books/dictionary-2/>
13. <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi->
14. <http://www.uct.kiev.ua/~sofi/>
15. <http://www.synergetics.org.ua/>
16. <http://elenakosilova.narod.ru/l.html>